

Література:

1. Александр Бенуа размышляет. Москва, 1968. 748 с.
2. Бер В. (Петров В.) Наш час, як він є (з приводу статті Нормана Казнса «Несучасність сучасної людини». Рідне слово. 1946. Ч. 8. С. 28-40.
3. Лифар С. Спогади Ікара. Київ, 2007. 192 с.
4. Сергей Лифарь: Сб. Киев, 1994. 375 с.
5. Люта Т., Русина О. На історичних перехрестях: провенанс Часовника 1565 р. із колекції Сержа Лифаря. Academia. Terra Historiae. Студії на пошану Валерія Смолія. 2020. Кн. 2. С. 463-475
6. Машинопис мемуарів Сержа Лифаря з правками, рукописними вставками та печаткою автора. 1929-1939 рр. (МІК ТЗ-12088)
7. Catalogue of The Diaghilev-Lifar Library. Sotheby Parke Bernet Monaco. 1975. 217 p.
8. Foscari F. Tumult and Order. Malcontenta 1924-1939. Zurich, 2012. 247 p.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-237-1-16>

EDUCATIONAL AND CULTURAL ACTIVITY OF THE SERGIY KOROLYOV NATIONAL SPACE MUSEUM DURING THE WAR**ОСВІТНЬО-КУЛЬТУРНА ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗЕЮ КОСМОНАВТИКИ ІМ. С.П. КОРОЛЬОВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ****Kavun L. Yu.***Head at the Cosmos Department***Кавун Л. Ю.***завідувачка науково-освітнього відділу «Космос»***Zosimovych O. Yu.***Senior Research Fellow
Sergiy Korolyov National Space
Museum
Zhytomyr, Ukraine***Зосімович О. Ю.***старший науковий співробітник
Національний музей космонавтики
імені С. П. Корольова
м. Житомир, Україна*

Національний музей космонавтики імені С.П. Корольова має значний досвід освітньо-культурної роботи з дитячою аудиторією, яка передбачає багато різноманітних форм спілкування з дітьми. Це

традиційні тематичні екскурсії по експозиціях музею, інтегровані уроки як у музеї, так і за його межами, виїзні проекти «Музей іде до дітей», «Музей – юнацтву», різноманітні виставки, майстер-класи, конкурси, лекції тощо. Проблеми музейної педагогіки наші співробітники висвітлювали у своїх публікаціях [2-5].

Початок повномасштабної війни Росії проти України на деякий час перервав діяльність музею. Через відсутність бомбосховища музей, на жаль, не може приймати відвідувачів. Наразі експозиція закрита, частина експонатів евакуйована до безпечного місця. Але досить швидко співробітники оговталися від пережитого шоку перших днів війни і розпочали пошук свого місця у новій реальності.

На щастя, Житомир не зазнав значних руйнувань. В місто почали приїжджати внутрішньо переміщені особи (загалом близько 95 тисяч) з Харкова, Гостомеля, Ірпіня, Бучі, Маріуполя, північних районів Житомирської області тощо. Частина з них прямувала далі на захід, але чимало людей залишилося у нашому місті. Люди, які пережили жахіття війни, знаходились в стані постійного стресу. Деякі потребували елементарних речей: житла, їжі, одягу, медичної та психологічної допомоги. Але час лікує. Поступово вони почали цікавитися містом, його історією, пам'ятками історії та культури. Національний музей космонавтики імені С.П. Корольова протягом років є візитівкою Житомира. Тому багато переселенців уже знали про його існування.

З іншого боку, самі житомиряни, які залишилися в місті, потребували психологічної підтримки. Особливу і найбільш вразливу категорію становлять діти. Вони уже не перший рік (спочатку – через пандемію коронавірусу, тепер – через військову агресію Росії) знаходяться в умовах дистанційного навчання і практично втратили можливість живого спілкування з однолітками.

Оцінивши зазначені вище фактори та свої можливості, використавши попередній досвід роботи та змінивши у вже існуючі проекти, ми вирішили спробувати залучити дітей до освітньо-культурних заходів через музейні зустрічі поза стінами музею. На перший план було поставлене специфічне завдання музею: «не інформування відвідувачів, а створення можливостей для емоційного переживання» [1, с. 184]. І дійсно, емоційна складова зайняла значне місце в нашій роботі. Ми намагалися у першу чергу розважити, відволікти дітей від недорослих проблем сьогодення і, звісно, передати нові знання про Космос та космічні дослідження,

У статті проаналізована діяльність музею в умовах військового стану та показана роль музейної педагогіки у процесі адаптації дітей та

дорослих до зміни умов звичного життя. З початком роботи були поставлені наступні завдання: визначити аудиторію, з якою ми працюватимемо, знайти безпечні місця проведення заходів (обов'язкова наявність облаштованого бомбосховища), актуалізувати старі та сформувати нові зв'язки та контакти з установами та організаціями, які підтримують нашу мету та є однодумцями, визначитися з тематикою та найбільш релевантними формами та методами роботи у військових обставинах за умови закритої експозиції.

Спочатку ми були орієнтовані на суто дитячу спільноту. Дійсно, основними нашими глядачами стали діти, як місцеві, так і переселенці. Згодом нам вдалося залучити і старшу аудиторію: студентів ВИШу та коледжу. Вони займаються дистанційно, але поряд із лекційним процесом там продовжується й виховний. Музейників запросили виступити із лекцією on-line перед студентами Житомирського державного університету ім. І. Франка. За темою лекції був знятий короткий відеоролик, який ми згодом поширили й серед студентів Житомирського музичного фахового коледжу ім. В.С. Косенка.

І, зрештою, нам вдалося залучити до наших заходів дорослу аудиторію, а саме музейну та культурну спільноту міста, яка охоче відгукнулася на наш заклик і прийшла на лекційний флешмоб. Раз на тиждень представники різних музеїв міста, науковці та краєзнавці розповідають про діяльність своїх музеїв, історичні постаті, чие життя і діяльність так чи інакше пов'язані із Житомиром, а також знайомлять слухачів із результатами своїх наукових досліджень та творчих пошуків.

Так до уваги зацікавленої аудиторії були представлені розповіді з презентаціями про видатного вченого – астрофізика Леоніда Грищука (Наталія Місяць), відомого письменника – уродженця нашого міста Володимира Короленка (Оксана Бовкун), піаніста Натана Перельмана (Сергій Бовкун), цікавий екскурс в історію Житомира початку ХХ століття (Наталія Щербакова), формування колекції та діяльність Житомирського обласного краєзнавчого музею (Алла Батьєва) тощо. Узяти участь у музейному флешмобі можуть не лише музейники, а й усі, хто цікавиться історією та культурною спадщиною міста.

Щодо місць проведення заходів, то багато з них залишились традиційними. Це давні партнери музею, з якими нас пов'язують роки спільної діяльності: дитячі та юнацькі бібліотеки міста, Житомирський обласний центр дитячої та юнацької творчості, Центр соціального захисту населення, Житомирська обласна організація УТОГ, літні дитячі табори. З пропозицією про співпрацю звертались ми також до

лікарень та місцевого військового шпиталю, але керівництво цих установ не дало згоди на проведення музейних заходів, посилаючись на інші завдання (крім того, пандемія ковіду все ще не подолана).

Надійними партнерами та справжніми друзями для нас стали освітньо-культурний простір «Гончаренко Центр» та туристична агенція «Патріот», власник якої є давнім партнером нашого музею. Вони на волонтерських засадах надають нам приміщення та власні технічні засоби для проведення заходів, допомагають із пошуком аудиторії.

Незвичним місцем для проведення просвітницької роботи науковими співробниками нашого музею в умовах військового стану стали бомбосховища, де перечікують повітряні тривоги мешканці міста. Звісно, технічне забезпечення таких заходів досить обмежене. Але наші співробітники, спускаючись до бомбосховища, разом із «тривожною валізкою» беруть із собою фотографії, зразки космічної їжі, планшет або телефон і у ненав'язливій манері розповідають дітям та дорослим про історію космонавтики, різні аспекти космічної діяльності, побут космонавтів на орбіті, демонструють невеличкі відеоролики та мультфільми для дітей на космічну тематику. Зазвичай це викликає велику зацікавленість у дорослих та дітей та дозволяє провести час у бомбосховищі із користю. Також частими стали наші відвідування місць проживання переселенців,

Хочеться зазначити, що більшість установ, до яких ми звертаємося, зазвичай із готовністю йдуть на співпрацю з музейниками, виявляючи неабияку відкритість, щирість та прагнення допомогти абсолютно безкоштовно.

Зміст заходів різноманітний і залежить від складу аудиторії. Наприклад, у Центрі соціального захисту більшість складала дорослі люди – переселенці з інших регіонів України. Ми продемонстрували їм відеоролик про наш музей, відповіли на численні запитання. Також із цікавістю переселенці прослухали розповідь про життя космонавтів на орбіті, а для дітлахам велику радість доставило спілкування з музейним роботом, який виконує голосові команди, «займається» спортом, танцює та жартує.

Тематика заходів визначилася поступово у процесі нашої діяльності. Зараз для дитячої аудиторії ми пропонуємо заняття за наступними темами: «Тварини-космонавти», «Планети Сонячної системи», «Життя на орбіті», «Космічні ракети та апарати», «Собаки-герої», «Музика в космосі», а також проводимо майстер-класи, пов'язані з цими темами. До Дня Незалежності України було підготовано захід, присвячений

першому космонавту незалежної України Леоніду Каденюку. У кожному заході присутні освітня, виховна та емоційна складові. Освітня передбачає перегляд навчального відеоролика відповідно до віку дітей. Один з таких фільмів був змонтований в музеї. Він триває близько 10 хвилин і розповідає про основні етапи підготовки до польоту та пілотований політ в космос.

Під час проведення заходів ми використовуємо навчальні фільми з Ют्यूба. Їх тривалість не перевищує 10 хвилин. Обов'язковою складовою є завдання у вигляді кросвордів, ребусів, розмальовок із завданнями тощо.

На наших заняттях діти грають в ігри, складають «космічні» пазли, роблять макети ракет, дізнаються про нові цікаві факти, як, наприклад, що вага їх тіла може бути різною на різних планетах. Для її визначення діти зважуються на звичайних вагах, а потім свою вагу помножують на коефіцієнт, який відповідає тій чи іншій планеті Сонячної системи. Молодші діти роблять це з нашою допомогою, а старші самостійно.

Зазвичай після завершення заняття діти на згадку отримують невеличкі подарунки, які безкоштовно надають небайдужі люди: мильні бульбашки, розмальовки із завданнями, малюнок аквагримом на обличчі або руці. Дітки йдуть від нас із бажанням прийти ще. І це для нас найвища нагорода.

Отже, вважаємо, що за період війни нам вдалося успішно перебудувати освітньо-культурну роботу музею відповідно до потреб і реалій теперішнього часу.

Література:

1. Вайдахер Ф. Загальна музеологія: Посібник. Львів: «Літопис», 2005, – 632 с.
2. Вишневецька І.О. Музейна педагогіка – наука майбутнього. Український технічний музей: історія, досвід, перспективи. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Київ, 2007. С. 223–226.
3. Зосімович О. Музейна педагогіка та форми її застосування в Житомирському музеї космонавтики ім. С.П.Корольова. Український технічний музей: історія, досвід, перспективи. Матеріали 3-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції. – К. 2004. с. 35-37
4. Кулик Л., Колесник Н. Інноваційні форми роботи з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку в музеї космонавтики ім. С.П. Корольова. Український технічний музей: історія, досвід, перспективи. Матеріали 12-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції (2-4 червня 2016 р.). Київ, 2016. С. 74-77.

5. Четвертак В., Локтева А. Интегрований урок в технічному музеї як ефективний спосіб популяризації науки у роботі з підлітковою категорією відвідувачів. Матеріали Двадцять шостої Всеукраїнської конференції молодих істориків науки, техніки і освіти та спеціалістів, присвячена 30-річчю незалежності України. – К.: Талком, 2021. С. 214-217.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-237-1-17>

**REGIONAL MUSEUMS OF UKRAINE IN THE CONDITIONS
OF THE WAR WITH RUSSIA (ON THE EXAMPLE OF THE RIVNE
REGIONAL MUSEUM OF LOCAL LORE)**

**РЕГІОНАЛЬНІ МУЗЕЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
З РОСІЄЮ (НА ПРИКЛАДІ РІВНЕНСЬКОГО ОБЛАСНОГО
КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ)**

Samsoniuk T. M.

*Candidate of Historical Sciences,
Deputy Director on Development
and Digital Technologies
Implementation*

*Rivne Regional Museum of Local Lore
Rivne Regional Council
Rivne, Ukraine*

Самсонюк Т. М.

*кандидат історичних наук,
заступник директора з розвитку і
впровадження цифрових технологій
Комунальний заклад «Рівненський
обласний краєзнавчий музей»*

*Рівненської обласної ради
м. Рівне, Україна*

Загарбницька війна, розпочата росією 24 лютого 2022 р. супроти Незалежної України, поставила крапку на численних новаторських проєктах, започаткованих в музейній галузі України. Найважливішим з таких була президентська програма «Велика реставрація». 2021 р. спеціальна комісія обрала 109 об'єктів для участі в трирічній програмі [3].

9 лютого 2022 р. Уряд України затвердив порядок надання субвенції з державного бюджету для об'єктів, що перебувають в комунальній власності [4].

У Рівненській області надані кошти передбачалися на реставрацію пам'ятки архітектури національного значення «Гімназія 1839 р.», в якій нині знаходиться Рівненський обласний краєзнавчий музей (далі РОКМ). Заявлена кошторисна вартість у поточних цінах на